

DR. TURI RÓBERT gimnáziumi tanár, Kisbér. Több mint másfél évtized óta mind egyéni pályázóként, mind szakkörével országosan is kiemelkedő eredményeket ért el. Kiváló szakkör-vezetői munkásságáért több alkalommal nyert országos elismerést. Példamutató munkásságának és áldozatkész szervező tevékenységének (megyei hon-

ismereti továbbképző tanfolyamok és táborok) nagy része van abban, hogy Komárom megyében az önkéntes gyűjtőmunka fejlődésnek indult. A hagyományos paraszti gazdálkodás ismeretanyagával foglalkozó pályamunkáira alapozva készítette el doktori disszertációját.

(M. P.)

Morvay Péter hetven éves

Mindnyájunknak, akik ismerjük, s látjuk töretlen munkakedvét, ügybuzgalmát, incenciógazdagságát, hihetetlennek tűnik, hogy *Morvay Péter* már hetven éves. Pedig 1909. április 13-án született Szatmárnémetiben. Középkorait részben itt és Nyírbátorban, részben Budapesten végezte, s 1927-től 1932-ig volt a Pázmány Péter Tudományegyetem hallgatója. Kiváló tudósok tanítványaként készült fel hivatására: *Györfly István*, *Horváth János*, *Gombocz Zoltán* voltak mesterei. Oklevéllel a kezében osztozott kora fiatal értelmiségének sorsában: fizetéstelen gyakornokként kezdte pályáját a Néprajzi Múzeumban. Ettől kezdve munkás élete egybefonódott a néprajzi gyűjtőmozgalommal, s mindazzal az értékes, haladó kezdeményezéssel, amit ma honismeretnek nevezünk.

Életútja Veszprémbe vezetett, ahol múzeumi gyakornok volt, 1938–40-ig részt vett az állandó jellegű veszprémi Népfőiskola alapításában, s dolgozott a regőscserkészek országos mozgalmában, a falukutató írókkal, a felvidéki Sarlóval és a Szegedi Fiatalokkal rokon szellemben. Itt készítette el a baromfitartás népi hagyományainak kérdőívét, s a Dunántúli Szemlében Kalácsa rovatot indított az önkéntes néprajzi gyűjtés segítésére. 1940-ban jelent meg Kádárta helynevei c. tanulmánya a Veszprém vármegei Füzetek sorozatában.

A következő állomás Budapesten volt, a Táj- és Népkutató Intézetben s utódjában, a Néptudományi Intézetben. Szervezte, s részben vezette az ország különböző vidékein rendezett táj- és népkutató táborokat, amelyekben szakemberek és egyetemi-főiskolai hallgatók sokoldalú gyűjtő-kutató munkát végeztek. Megszervezte az első országos ifjúsági táj- és népkutató pályázatot 1941-ben, amit még kettő követett, ajánlott témákkal és szabad választási lehetőséggel. Itteni munkásságának jelentős eredményeként könyvelhetjük el a népi táncok korszerű kutatásának mozgalomá bontakozását. Ennek alapjait nemcsak a komplex kutatócsoportok és a széleskörű társadalmi gyűjtés szervezőjeként segítette lerakni, hanem gyűjtőként, tudományos rendszerezőként, tanulmányok szerzőjeként, valamint kutatási vezérfonalak, a Somogyi táncok c. monográfia (1954), a Tánctudományi Tanulmányok (1958) szerkesztőjeként, társszerzőjeként.

Az intézet megszűnése után Morvay Péter útja visszakanyarodott a Néprajzi Múzeumhoz, ahol az Ethnológiai Adattár gyűjtésszervezési munkáját bízták rá. A gyűjtők szervezését már 1939–1940-ben megkezdte *Gunda Béla* és *K. Kovács László* svéd és finn példák alapján. Ez még kérdőíves gyűjtés volt, amit Morvay Péter fejlesztett tovább pályázati rendszerre. 1952-ben indult meg az Országos Néprajzi (1960-tól Néprajzi és Nyelvjárási) Gyűjtőpályázat, aminek sorozata töretlenül folytatódik napjainkig, és alapja lett a Néprajzi Társaság Önkéntes Gyűjtőszakosztályába szerveződött, országosan kibontakozott önkéntes gyűjtőmozgalomnak.

Még a Néptudományi Intézet korszakában kezdődött, s a Néprajzi Múzeumban is folytatódott Morvay Péternek a Népművelési (akkor még Népművészeti) Intézet *Muharaj Elemér* vezette Néprajzi Osztályával való szoros együttműködése. Ennek színtere a művészeti mozgalmi felhasználásra alkalmas sokféle néphagyomány feltárását szolgáló, Muharaj által kezdeményezett ún. *népművészeti kataszteri* munka, valamint a felszabadulás után nagy arányokban kibontakozott művészeti mozgalom sokoldalú közvetett és közvetlen segítése volt. A tánckataszter munkálatait Morvay Péter vezette, s ennek összekapcsolása a gyűjtéssel a Néprajzi Múzeumban folyó gyűjtésszervező munka számára is igen jó gyümölcsöket teremtett. Ehhez járult aztán — a Végh Józseffel való régi fegyvertársi viszony folyamán — 1959. végén az MTA Nyelvtudományi Intézetének társulása a Néprajzi Múzeumból irányított gyűj-

tésszervező munkához. Ez az intézményközi együttműködés egyre kedvezőbb feltételeket teremtett a gyűjtőmozgalom szélesebb alapokra helyezéséhez.

A döntő lépés e tekintetben a néprajzi, nyelvjárás és helytörténeti gyűjtés szerves összekapcsolása volt. A szélesebb körű és még hangsúlyozottabban közművelődési célú mozgalom alapokmányát — *Dömötör Sándor* kezdeményezése nyomán — a Népművelési Intézet adta ki. Az így adódott intézményes keretek élettel való kitöltésének Morvay Péter, Dömötör Sándor, Végh József és néhai Tóth László (a Hazafias Néprfront akkori honismereti előadója) — már korábban is gyakorolt — szoros együttműködése volt a motorja. Ez egyúttal az általuk képviselt intézmények — közöttük a mozgalom támogatásában egyre jelentősebb szerepet vállaló Hazafias Néprfront és KISZ KB — együttműködését is jelentette.

Morvay Péter 1970 óta nyugdíjas, de ahogy maga mondja és munkásságával bizonyítja: ő még nem nyugdíjazta magát! Töretlenül dolgozik tovább kitűzött céljainak megvalósításáért. Munkáját továbbra is maradandó eredmények fémjelzik: a Répülj Páva mozgalom egyik kezdeményezője volt, a Dunamenti Folklórfesztivál az ő tanácsai nyomán bővült pályázattá is, a gyűjtőmozgalom és a művészeti mozgalom közti együttműködés példaként. Sokat tett az országos honismereti szakkörvezetők tanári tanfolyamok létrejöttéért, s utódok az Országos Honismereti Akadémiák programjának kialakításáért, a szakkörvezetők munka erkölcsi és anyagi megbecsüléséért (az ő javaslatára alapította a Magyar Néprajzi Társaság a Sebestyén Gyula Emlékéremet). Közvetve és közvetlenül egyaránt része van abban, hogy az Országos Néprajzi és Nyelvjárás Gyűjtőpályázat példáját követve hasonló pályázati és szakmai irányító rendszer jött létre a honismereti mozgalom helytörténeti ágazatában is. Első szerkesztője volt a Honismereti Híradónak. Elve, hogy az emberek álljanak a mozgalmi törekvések központjában. Ennek érdekében írta gyűjtési útmutatóit, amikkel szakmai segítséget adott a néprajz önkéntes munkásainak. Levelezéssel, személyes, baráti kapcsolattal emberközelben tudta tartani a néprajzi gyűjtés országos, nagy táborát, értékes, lelkes embereket, áldozatkész szakkörvezetőket, példáját követő muzeológusokat nevelt a honismereti mozgalom számára.

Úgy érezzük, hogy Morvay Péter életműve az önkéntes néprajzi gyűjtők nagy családjával érte el egyik legszebb eredményét. Ezt nemcsak a több mint negyedmillió lapnyi értékes néprajzi anyag mutatja be a Néprajzi Múzeum Adattárában, amit a jövő kutatói fognak tudni igazán megbecsülni, hanem az önkéntes gyűjtők idős és fiatal nemzedékének összetartó, lelkesen dolgozó eleven valósága is.

A népi társadalom országosan szép hagyománya a legényavatás. Úgy lehetett legénnyé valaki, úgy léphetett be a falu társadalmi életébe, ha legénykeresztapja ünnepélyesen „beköröszítette” a legénycéhbe. A Kisalföldön ez sűrű tartó lelki rokonságot jelentett. Engem Morvay Péter vezetett be a néprajzi gyűjtők nagy családjába, az ő baráti kézfogása, szakmai útmutatása avatott néprajzossá. Rajtam kívül sokszázan vagyunk hazánkban, akik „néprajzos keresztapánkat” tiszteljük benne és a régi legényregula érzelmi kötődésével kívánjuk szívünkben, hogy még sokáig dolgozzon velünk erőben, egészségben!

Dr. Timaffy László

A szlovákiai magyar néprajzi gyűjtők 1979. évi nyári szemináriuma

A CSEMADOK KB 1979. július 12-től 22-ig rendezte meg a szlovákiai magyar néprajzi gyűjtők immár hagyományossá vált nyári szemináriumát. A szeminárium célja: felkutatni és rögzíteni a kiválasztott falvak néprajzi anyagát, anyagot gyűjteni a szelzi ONF (Országos Népművészeti Fesztivál) folklórcsoportjai számára és az ugyanott megrendezendő néprajzi kiállításához.

Már maga a szeminárium célja eleve meghatározta, hogy a résztvevők az idő nagy részét gyűjtéssel és rögzítéssel töltötték el. A gyűjtés az érsekújvári járás (Nové Zámky) három tájegységére terjedt ki: a közvetlen Újvár környékén elterülő, Mátyusföldhöz sorolható falvakra, az Alsó-Garammentére és az Alsó-Ipolymentére. Összesen 19 faluban gyűjtöttek.

A szemináriumon megjelent 15 gyűjtő közül 5 hivatásos néprajzos, 10 pedig önkéntes volt. Ebben az évben is túlsúlyban voltak a szellemi hagyományokat gyűjtők, a tárgyi néprajzi anyaggal csak négyen foglalkoztak.